

Szakmai beszámoló

a

Beatrix hozománya – Az itáliai majolikaművészet és Mátyás király udvara című kiállítási program megvalósításáról, a 2008-as Reneszánsz Év keretében

2008. július 5.

TARTALOM

- I. Előzmények és háttér
- II. A kiállítás koncepciója
- III. Előnyök és kockázatok, választott módszerek
- IV. A kiállítás szervezésének bemutatása, 2007-2008
- V. Elvégzendő feladatok

Mellékletek:

- 1. A kiállítás forgatókönyve
- 2. A külföldi kölcsönök listája
- 3. Pénzügyi kimutatók
- 4. A kiállítás kiviteli terve

Összeállította:

Dr. Jékely Zsombor

Programfelelős

I.

Előzmények és háttér

A 2008-as esztendő az Oktatási és Kulturális Minisztérium a „Reneszánsz éveként” hirdette meg. Mátyás király koronázásának 550. évfordulóját történeti és művészeti kiállítások, valamint kulturális rendezvények teszik emlékezetessé. A Reneszánsz év eseményeihez az Iparművészeti Múzeum több kiállítás és rendezvény megrendezésével csatlakozik, a főépületben és a Nagytétényi Kastélmúzeumban egyaránt. A kiállítások közül szakmailag legrangosabb a *Beatrix hozomány*a című kiállítás, amely a 4 intézmény összefogásával megvalósult *4X a Reneszánszról* kiállítás-sorozat része. A 4 kiállítás (OSZK, BTM, MNG) összehangolt tervezés és közös szervezés eredménye. A kiállítások előkészületei a 2008. tavaszi megnyitóhoz képest igen későn, 2007 tavaszán indultak meg. Mind a négy kiállítás középpontjában a magyarországi reneszánsz művészet állt, más-más megközelítésben. Az Iparművészeti Múzeum kiállítása a Mátyás- illetve Jagelló-kori művészet itáliai luxusiparának egy kiemelt műfaját, a majolikaművészetet mutatta be a lehető leggazdagabb kivitelben.

A kiállítás 2008. március 25-én nyílt meg, és 2008. június 30-ig volt látogatható az Iparművészeti Múzeumban.

II.

A kiállítás koncepciója

A házon belüli, illetve a magyar és külföldi szakemberek bevonásával folytatott konzultációk során kialakult a kiállítás szakmai terve, amely a kiállítás és a tudományos katalógus rendszerét is megszabta.

A terv kidolgozásának kritériumai és fő szakmai célkitűzései:

- a tervezett költségvetés nagyságrendjének megfelelő, igényes és rangos kiállítási anyag összegyűjtése, amelyből nem hiányozhatnak a korszak és a téma egyes kiemelkedő darabjai;
- magas színvonalú múzeumi, installációs környezet létrehozása, amely a közönség számára élménnyé teszi a tudományosan megalapozott múzeológiai program célkitűzését;
- magas szintű publikációs környezet biztosítása, amelynek elsődleges eszköze a nemzetközi tudományos alapokon nyugvó, több nyelvű katalógus;
- a közönség differenciált érdeklődési szintjének kiszolgálása járulékos kiadványok, népszerűsítő kiállítási vezetők, illetve múzeumpedagógiai foglalkoztatók kiadásával, tárlatvezetések és tematikus múzeumpedagógiai foglalkozások meghirdetésével;

A kialakult szakmai terv főbb pontjait a kiállítást ismertető anyag a következő módon foglalta össze:

A kiállítás koncepciója

Hunyadi Mátyás három évtizedre kiterjedő mecénási tevékenysége során a későgótika és az itáliai reneszánsz korszerű művészeti áramlataiba kapcsolta be udvarát, ezzel egyenjogúvá téve a legkiválóbb külföldi mecénás udvarokkal. Az uralkodót körülvevő művészi tárgyak közül igen figyelemreméltó emlékcsoportot alkot az itáliai majolikák együttese. Az ónmázás itáliai majolika a legnemesebb európai kerámia anyag a 15 – 16. században, készítésének módját spanyol-mór közvetítéssel ismerhették meg az itáliai fazekasok. Mátyás ifjú felesége, Aragóniai Beatrix már 1476-os házasságkötésük előtt ismerte és kedvelte ezeket a luxustárgyakat. Cesare Valentini ferrarai követ Beatrix királyné húgának, Eleanóra hercegnőnek is azt javasolta, hogy faenzai

majolikamunkákkal ajándékozta meg nővérét, mert ő kiváltképp kedveli azokat, és többre becsüli őket, mint az ezüstöket.

Az udvarban tehát megjelentek az itáliai eredetű majolika tárgyak, amelyek a korszak legfontosabb itáliai központjainak (Pesaro, Faenza) a termékei. Ugyancsak jelentős az a tény, hogy Mátyás budai udvarában majolika műhelyt létesített, itáliai mesterek részvételével. A budai udvar leletei mellett jelentős leletanyag került elő az uralkodó egyéb magyarországi székhelyein.

Az Iparművészeti Múzeum itáliai reneszánsz majolikagyűjteményét mintegy húsz éve láthatta utoljára a nagyközönség, a *Reneszánsz és manierizmus* c. kiállításon. Az azóta eltelt húsz évben számos publikáció született, amely pontosítja a magyar gyűjteményekben őrzött műkincsek meghatározását, beleértve a budai majolikaműhelyben működő itáliai művész-mesterek tevékenységét is. Az idő megérett arra, hogy a budai majolikaműhely tevékenységét a műfaj korai történetének szélesebb összefüggéseiben, teljesebb körben megvizsgáljuk. A kiállítás célja kettős: egyrészt az Európában új kerámiatechnika az ónmáz használatának korai megjelenésétől a majolikaművészet 15. századi kezdeteinek feltárása és az emléktanyag részletes bemutatása, másrészt a magyar királyi udvarban megjelenő majolika tárgyak eredetének és készítési körülményeinek alapos vizsgálata. A célkitűzésnek megfelelően a kiállítás meghatározza és bemutatja azokat a városokat és műhelyeket, ahonnan az export majolikák Magyarországra érkeztek. A korai, kísérletező időszak emlékei mellett a kiállítás a teljességre törekedve bemutatja az itáliai majolikaművészet magyarországi emlékeit, és általában a majolikaművészet hatását az Alpoktól északra. Végezetül a kiállítás kitér a majolikaművészet kiterjedésének korszakára is a 16. század első évtizedeiben. A hazai régészeti emlékek, töredékek, valamint a Budapesten és más múzeumokban őrzött, párhuzamba állítható analógiák együttes bemutatásával a kiállítás lehetőséget teremt a történelmi bizonyítékok élményt nyújtó értelmezésére.

A fenti téma feldolgozására a kiállítás és a katalógus alábbi négy egységében került sor:

I. A majolikaművészet eredete és főbb itáliai központjai a 15. században

A kiállításnak ez az egysége bemutatja a majolikaművészet eredetét, néhány kiemelkedő darabbal illusztrálva a Közel-Keleten kialakult, majd arab közvetítéssel Spanyolországban is megjelent új luxusműfaj korai történetét. Az Itáliában a 14 századtól készített ún. fél-majolikát (főbb központjai: Orvieto, Faenza, Pesaro) spanyol hatásra váltotta fel a valódi majolika, a 15. század

közepe táján. A kiállításnak ez az egysége bemutatja az itáliai majolikaművészet főbb központjait, az Iparművészeti Múzeum és a faenzai Nemzetközi Kerámia Múzeum anyagára támaszkodva.

A kiállított anyag forrása:

Iparművészeti Múzeum, Budapest (IMM); Museo Internazionale delle Ceramiche, Faenza (MIC); Musei Civici, Pesaro (MC)

II. A majolikaművészet emlékei a magyar királyi udvarban

A 15. század közepétől kezdve az Alpoktól északi Európa számos központjában megjelentek az itáliai majolikaművészet emlékei. Az Itália és Németalföld közötti kétoldalú luxuserkedelem, a Németalföldön megnyitott firenzei kereskedőházakban megjelentek a jellegzetes kék-fehér díszítésű majolika tárgyak (vázák, tálak, albarellók). A majolika terjedését a régészeti leletek mellett a korszak németalföldi festészetében is jól nyomon lehet követni, majd a század második felében hasonló emlékek Európa más tájain is megjelennek. Kiemelt jelentőségű Mátyás király budai palotájának szerepe, ahol igen nagy számban kerültek elő itáliai eredetű majolika tárgyak töredékei. Edényeken kívül a királyi palotában díszes majolika padlók is készültek. Jó minőségű importdarabok több királyi és főúri vár ásatása során is napvilágra kerültek. Régészeti leletek szerint Budán itáliai mesterek majolikaműhelyt is alapítottak, amelynek termékei nagy számban fennmaradtak. A kiállítás a magyarországi ásatásokról előkerült töredékeket az Itáliában fennmaradt teljesebb példányokkal párhuzamba állítva mutatja be.

A kiállított anyag forrása:

Budapesti Történeti Múzeum (BTM); Magyar Nemzeti Múzeum (MNM); Vác, Tragor Ignác Múzeum; Museo Internazionale delle Ceramiche, Faenza (MIC); Musei Civici, Pesaro (MC)

III. Pesaro mint majolikaközpont és *Corvin-tálak*

Az ásatásokról ismert töredékes anyagnál sokkal nagyobb jelentőségű az a fényűző készlet, amelyből három nagyobb és egy kisebb dísztál maradt fenn a világ nagy múzeumaiban. A Mátyás és Beatrix címereivel díszített tálak a 15. század második fele majolikaművészetének csúcspontját jelenti, és a készlet egyben az első jelentős uralkodói megrendelés volt, amely az Alpokon túlról érkezett Itáliába. A tálak készítése a legújabb kutatások alapján az Adria-parti Pesaro volt, ahol a Beatrix királynővel rokon Sforza család uralkodott. A Corvin-készlet elkészítésével

emelkedhetett ki Pesaro a több kis helyi majolika-központ közül, és az akkor beindult virágzás jelenthette a közeli Urbino kerámiaművészete felvirágzásának az alapját is. A Corvin-készlet két jelenetes darabja ugyanakkor kulcsfontosságú a 16. század eleji *istoriato* majolika típusának kialakulásában is. A kiállításon a négy tálból három szerepel majd, és számos egyéb tárgy és Pesaróban előkerült régészeti lelet igazolja majd a tálak lokalizálását.

A kiállított anyag forrása:

London, Victoria & Albert Museum; New York, Metropolitan Museum; Berkeley, Phoebe A. Hearst Museum of Anthropology (UC Berkeley); Budapesti Történeti Múzeum (BTM); Musei Civici, Pesaro (MC)

IV. A „Memling-váza” – Egy különleges példa a majolika tárgyak északi recepciójára

A budai udvar nem az egyetlen volt, ahol az itáliai fényes majolikatermékek felkeltették a figyelmet. Jól ismertek voltak ezek a tárgyak például Németalföldön is. Ezen kiemelt egység keretében egy ritka művészeti példa bemutatását tervezzük: Hans Memlingnek a Thyssen-Bornemisza gyűjteményben őrzött váza-csendéletét. A képen ábrázolt vázával részletekig egyező, ép példány került elő a kőszegi vár ásatásán. Egymás mellé állításuk különleges vizuális élményt eredményezne.

A kiállított anyag forrása:

Magyar Nemzeti Múzeum, IMM

III.

Előnyök és kockázatok, választott módszerek

Előnyök

1. **Kormányzati támogatás:** Az OKM kiemelt programjához való csatlakozás mindvégig komoly garanciát jelentett a szervezés munkájához és a kiállítás anyagi alapjainak folyamatos megteremtéséhez.
2. **Országos múzeumokkal való összefogás:** A négy országos múzeum összefogása lehetővé tette a kiállítási tematikáknak az intézményi profilokhoz történő igazítását és így az átfedések elkerülését. Az összehangolt szervezés előnyt jelentett számos részfeladat (pl. műtárgyszállítások, közös vezető) esetében. A négy intézmény közös marketingkampánya és egyéb eszközök (pl. kölcsönös kedvezményes jegy bevezetése) erősítették a kiállítások 'láthatóságát' és a remények szerint fokozták a látogatói érdeklődést.
3. **Intézményi presztízs:** a kiállítást rendező Iparművészeti Múzeum gyűjteményének nemzetközi elismertsége megbízható kiindulást jelentett a nagy tekintélyű kölcsönző-partnerek megnyeréséhez.
4. **Szakértelem:** a kerámiatörténet elismert kutatói és a nemzetközi kiállítások szervezésében gyakorlattal rendelkező múzeumi munkatársak együttműködése, tudásuk és nemzetközi kapcsolatrendszerük garanciát jelentett a magas színvonalú tudományos terv elkészítésére és a kiállítás megvalósítására.
5. **Tudományos és kiállítási előzmények:** Az Iparművészeti Múzeum Kerámia osztályának munkatársai régi és jó szakmai kapcsolattal rendelkeznek a faenzai nemzetközi Kerámiamúzeummal (Balla Gabriella a Faenza c, folyóirat szerkesztőségi tagja) és személy szerint Gian Carlo Bojani professzorral, a téma nemzetközi szaktekintélyével. A kiállítás előkészületeinek első lépései 2006. őszén történtek meg, amikor a faenzai múzeum delegációja látogatást tett az Iparművészeti Múzeumban. Ez az esemény és az akkor megrendezett szerény kamarakiállítás (A fajansz hazája: Faenza, 2006. szeptember 15.) tekinthető a projekt beharangozásának.

Kockázatok:

1. **A téma körüli nemzetközi vita:** Az utóbbi években igen éles vita alakult ki az itáliai kerámiaközpontok megítélésében, és kimondottan a Mátyáshoz köthető Corvin-tálak körül. A vitában fokozottan érintett Faenza és Pesaro városa és múzeumaik, amelyek az előkészítés során fő partnereink voltak. A Faenzából Pesaróba átigazolt Bojani professzor személyében a kutatás élvonalába tartozó személyt sikerült a projektnek megnyerni, de részvétele esetleg azt is jelenthette volna, hogy az 'ellenlábas' Faenza nem kíván a projektben részt venni. Mindkét múzeummal folytatott személyes megbeszélések során sikerült a várható problémákat elkerülni, bár az elkészült katalógus várhatóan a tudományos viták középpontjába kerül majd.
2. **Időhiány:** Kezdetől érzékelhető volt a szervezőmunkához rendelkezésre álló minimális idő (alig több, mint egy év) rendkívüli kockázata. Ez a kockázat különösképpen a kölcsönzési tárgyalások lezárása és a biztosítások (állami garancia) megkötése során volt érzékelhető.
3. **Személyi változások:** Az Iparművészeti Múzeum élén 2007. szeptember 1-től bekövetkezett változás befolyásolta a kiállítás előkészítésének ütemezését. A 2007. őszén még függőben lévő olaszországi kölcsönzések késésben voltak. Az új főigazgató 2007. decemberében Jékely Zsombort projektfelelősként bízta meg.
4. **Finanszírozás:** A kiemelt finanszírozásra a minisztérium már 2007. folyamán többször is ígéretet tett, a finanszírozás forrása (NKA vagy OKM), és módja (4 intézménynek közösen vagy intézményekre leosztva) sokáig tisztázatlan volt. Átmeneti megoldást jelentett az előkészítésre 2007 végén az NKA által az MNG-hez telepített 10 millió forintos keret. A végleges (és utolsó pillanatban még módosított) támogatási szerződés a megnyitó előtt csupán hetekkel került aláírásra.

A kockázatok és előnyök elemzése arra az eredményre vezetett, hogy a munka ugyan nem volt veszélytelen (különösen az időhiány és a finanszírozási bizonytalanságok miatt álltak elő valóban kritikus helyzetek), de a kínálkozó megoldási lehetőségek megfelelő alapot biztosítottak a nehézségek leküzdéséhez, és így a felelősségteljes pozitív döntéshez. A fent vázolt nehézségek ellenére a teljes kiállítás és a magyar nyelvű katalógus, valamint egy kiegészítő-kiállítás (a Medicinák kárpitok, kétnyelvű vezetővel) és a kapcsolódó gazdag múzeumpedagógiai program egyaránt elkészült a megnyitó napjára.

IV.

A kiállítás szervezésének bemutatása, 2006-2008

2006. szeptember 15.

A fajansz bazája: Faenza c. kamarakiállítás megnyitása a könyvtár folyosóján. A megnyitó a Faenzai Nemzetközi Kerámiamúzeum igazgatóhelyettesének látogatásához volt időzítve. A látogatás során először merült fel a reneszánsz majolika-kiállítás gondolata.

2006. október – december

A kiállítás koncepciójának kidolgozása, az IMM-ből kiállítható műtárgyak listájának összeállítása. Az előkészítésnek ebben a szakaszában a projekt munkálataiban Balla Gabriella és Csenkey Éva (Kerámia Osztály), valamint Jékely Zsombor (tudományos titkár) vett részt. Októberben más ügyben történt látogatásuk során Balla Gabriella és Csenkey Éva a faenzai Kerámiamúzeumban szakmai egyeztetést folytatott a kiállítási projektről és katalógusról.

2007. január – február

A külföldi kölcsönök előzetes listájának összeállítása. Kölcsönkérő levelek a nagy külföldi múzeumoknak, együttműködési megállapodás tervezete a faenzai Nemzetközi Kerámiamúzeummal.

Látogatás Londonban a Victoria & Albert Museum-ban (Takács Imre főigazgató, Jékely Zsombor), tárgyalás Paul Williamson igazgató-helyettestel és a Kerámia gyűjtemény munkatársaival. Elvi hozzájárulás a kölcsönzéshez. Tárgyalás Oxfordban Timothy Wilsonnal, a reneszánsz majolika-kutatás nemzetközi szaktekintélyével (Jékely Zsombor).

2007. február-március

A várbeli három intézmény programjához történő csatlakozás, és a **4 x a Reneszánszról** közös kiállítási projektről szóló megállapodás. A kiállítás előzetes költségvetésének kidolgozása.

2007. április-május

A katalógus tematikájának kidolgozása, a katalógus-szerzők listájának összeállítása, első felkérések.

2007. június

Az olaszországi katalógus-szerzők hivatalos felkérése. Külföldi intézményekhez fotókérő-levelek kiküldése. Előzetes igénybejelentés az OKM felé az állami garancia igénybevételéhez.

2007. június 26-28.

Hivatalos látogatás Faenzában és Pesaróban (Takács Imre főigazgató, Jékely Zsombor tudományos titkár). Tárgyalások a faenzai Nemzetközi Múzeum igazgatónőjével és szakértőjével, egyeztetés a kölcsönzésekről és a katalógusról. Tárgyalás a pesarói Városi Múzeum illetékeseivel, Gian Carlo Bojani professzor bevonásával. Látogatás Alessandro Bettini pesarói műgyűjtőnél, elvi megállapodás a kölcsönzésről.

2008. július

Szakmai előkészítő út és tárgyválogatás Faenzában és Pesaróban (Balla Gabriella, Csenkey Éva). A kölcsönző múzeumokkal folytatott egyeztetések, a kiállítás- és raktárlátogatások során kialakult az Olaszországból kölcsönzendő műtárgyak végleges listája.

Szakmai előkészítő tárgyalások New Yorkban, a Metropolitan Museumban (Jékely Zsombor – magánút keretében). A Corvin-tál megtekintése a restaurátorműhelyben, anyaggyűjtés a készülő katalógushoz.

2008. szeptember

Hivatalos kölcsönkérő levelek az olasz gyűjteményeknek, végleges műtárgylistával.

A kiállítás teljes forgatókönyvének összeállítása, a magyarországi katalógusszerzők felkérése.

2007. november – 2008. március 25.

A katalógus szerkesztése és a kiállítás megvalósítása. Az elvégzett feladatokat a továbbiakban tematikus bontásban részletezzük.

A kiállításban közreműködő munkatársak (2007. decemberétől)

Dr. Jékely Zsombor

Tudományos titkár, 2007. december 10-től projektfelelős (koordináció, költségvetés, kölcsönzési levelezés, szállítási és biztosítási ügyek, stb.)

Balla Gabriella

A kiállítás kurátora (kiállítási koncepció, katalógus-szerkesztés)

Csenkey Éva

Kapcsolattartás az itáliai kölcsönzőkkel és szerzőkkel, olasz nyelvű levelezés és telefonok.

Szegzárdy-Csengery Klára

szervező szerkesztő (a kiadványok szerkesztési, fordítási, és nyomdai kivitelezési ügyei)

Csontos Katalin, Marinka Vera, Csáki Klára

Restaurálások a kiállítás előkészítéséhez, műtárgyátvétel és részben installálás (Marinka Vera szülési szabadságra távozott, 2007. szeptemberétől, a restaurálások jelentős részét a szerződéssel ezzel a feladattal megbízott Csáki Klára végezte)

Endrődi Eszter

múzeumpedagógus (a teljes múzeumpedagógiai program koordinálása, megvalósítása)

Miklós Léna, Szabó Krisztina

PR és marketing (A 4 x a Reneszánszról program és a Reneszánsz Programirodával történő folyamatos egyeztetés mellett a kiállítás teljes kommunikációjának koordinálása. A pozícióban 2008. január közepén történt változás, az addig a munkát végző Miklós Léna ekkor távozott az intézményből.)

Pénzügyi alapok és finanszírozás

A kiállítás teljes egészében magyar állami támogatásból valósult meg. A támogatás folyósítására több lépcsőben és több konstrukcióban került sor. A rendelkezésre álló főbb keretek a következők voltak:

1. A közös kiállítási program előkészítésére szánt keret

10.000.000.- Ft

Előkészítésre szánt költségkeret, NKA támogatás, a Magyar Nemzeti Galériának utalva. Az előkészítő összeg 2007. december végéig csaknem teljesen lekötésre került, a kifizetések 2008. áprilisáig lezárultak. Hátra van még a keretre vonatkozó végső elszámolás, illetve az NKA számára a szakmai beszámoló elkészítése. Mindkét feladat közös a Nemzeti Galériával.

A keret felhasználásáról tájékoztató táblázat mellékletben csatolva.

2. A kiállítás megvalósítására szánt költségkeret 55.100.000.- Ft

A kiállítás megvalósítására szánt keretet az OKM-mel kötött támogatási szerződés értelmében utalta át a minisztérium. A szerződés értelmében a keret 10 %-át visszatartották, és csak utólag utalják, amennyiben a múzeum megfelelt a kiállítással kapcsolatos központi előírásoknak (az ellenőrzés módját a szerződés nem tartalmazza). A keretből a teljes installációt, a katalógust és egyéb kiadványokat, a restaurálásokat, a biztosításokat, valamint a marketinggel és múzeumpedagógiával kapcsolatos költségeket fedeztük. A keret felhasználásra részletes költségvetés készült, amely néhány kisebb részletben módosult csupán, illetve néhány még előttünk álló feladat pontos költsége nem ismert. A költségvetési táblázat jelen állása csatolva. A teljes keret felhasználásának határideje június 30., a kiállítás zárása.

A Nemzeti Galériánál kezelt külön keret állt rendelkezésre a külföldi műtárgyszállítások finanszírozására. Ennek megfelelően az ezzel kapcsolatos megbízásokat, szerződéseket a Magyar Nemzeti Galéria intézte, a pontos költségvetésre az IMM projektfelelősenek nem vált rálátása. Ez a keret kell, hogy fedezze a hazaszállítások költségeit is.

3. Közös marketing keret 10.000.000.- Ft

Külön keret állt rendelkezésre a közös marketing-keret finanszírozására. A keretből a 4x a Reneszánszról kiállítás-sorozat közös reklámjai készültek (járműreklám, mozi, tv és újsághirdetések, stb.). Az összesen 40 milliós marketingkeret felhasználása a Reneszánsz Programiroda és a Hungarofest koordinálásában történt.

4. Közös múzeumpedagógiai keret 3.000.000.- Ft

A Közlekedési Múzeumnál kezelt, NKA támogatásból származó közös (4x a Reneszánszról + Közlekedési Múzeum) múzeumpedagógiai keret terhére készültek el a kiállítás foglalkoztató lapjainak grafikai illusztrációi, a szemléltető folyosó számítógépeire kerülő játékprogramok, valamint ez a támogatás finanszírozta a kiállításhoz kapcsolódó tematikus osztályfoglalkozások, az időseket megszólító „TeaHáz” - programsorozat, valamint a három tavaszi hétfőgőn megrendezett családi napok („Reneszánsz vigasságok 1-3.”) programjait.

Kölcsönzések

Az Iparművészeti Múzeum kölcsönzési ügyekben 4 ország 7 intézményével tartott folyamatos kapcsolatot. A kölcsönzési tárgyalások és levelezés eredményeképpen végül összesen 59 tétel érkezett a kiállításra 6 külföldi múzeumból, köztük a 15. századi majolikaművészet főműveinek számító Corvin-tálak közül 3 db (New Yorkból, Londonból és Berkeley-ből). Különös nehézséget jelentett az olasz kölcsönök biztosítása, mert – bár jó szándékból nem volt hiány – az adminisztráció igen nehezen haladt, amely a kiállítás szervezésének utolsó fázisában komoly gondokat okozott (olasz kiviteli engedélyek, magyar állami garancia). A kölcsönzési tárgyalások közül egyetlen zárult sikertelenül, a madridi Thyssen Bornemisza Múzeum nem járult hozzá Hans Memling festményének kölcsönzéséhez, és sem az IMM Baráti Körének bevonása, sem az igénybe vett diplomáciai segítség nem vezetett eredményre. A kiállításhoz ezen kívül 8 magyarországi közgyűjtemény és egy magángyűjtő kölcsönözött tárgyakat.

A kiállításra az alábbi intézmények és magángyűjtők kölcsönöztek tárgyakat:

The Phoebe A. Hearst Museum of Anthropology (University of California) Berkeley

Museo Internazionale della Ceramiche, Faenza

The Victoria and Albert Museum, London

The Metropolitan Museum of Art, New York

Musei Civici, Pesaro

Alessandro BETTINI, Pesaro

Budapesti Történeti Múzeum, Budapest

Magyar Nemzeti Múzeum, Budapest

Thúry György Múzeum, Nagykanizsa

Wosinsky Mór Múzeum, Szekszárd

Janus Pannonius Múzeum, Pécs

Tragor Ignác Múzeum, Vác

Mátyás Király Múzeum, Visegrád

VÖRÖSVÁRY Ferenc, Budapest

A külföldi kölcsönök listáját a 2. melléklet tartalmazza.

Műtárgy-előkészítés és restaurálások

Az Iparművészeti Múzeum gyűjteményéből kiállításra kiválasztott tárgyak nagy része restaurált állapotban volt, mivel az 1988-as Reneszánsz és manierizmus kiállításra Zoltán Éva folytatta restaurálásukat, néhány kevésbé sérült, csorbult tárgy kisebb korrekciójára volt szükség.

A gyűjtemény egy kiemelkedő darabjának, Giovanni Manzoni 1510 körül készült figurális díszítésű tintatartójának teljes restaurálásáról döntött a kiállítás kurátora. A darab restaurálásához részletes terv készült, amely itáliai és esetleg londoni tanulmányutat is tervbe vett.

A kiemelt darab restaurálását 2007 februárjában kezdte meg a gyűjtemény két restaurátora Horváthné Csontos Katalin és Marinka Vera (szerződéses, részmunkaidős). 2007 júniusától a kiállítás kurátorának és a majolikagyűjtemény kezelőjének kezdeményezésére Csáki Klára, Szebényi Judit és Szentmihályi Zsuzsanna szilikát szakrestaurátor művész bevonásával folytatódott a restaurálás; három szakmai konzultáció segítette a restaurátorok további munkáját. A konzultáció kitért az elvégzendő tudományos vizsgálatokra, anyagelemzésekre, az alkalmazandó restaurátori tevékenység, módszer valamennyi területére, valamint a felhasznált anyagokra. A munka során sor került a tintatartó anyagának és mázának részletes analízisére is, amelyet az MTA Geokémiai laboratóriuma (Tóth Mária) végzett.

Mivel a kiállítás az ónmázás technika kezdeteire is kitért az igen rossz állapotú, későgótikus orvietói edények restaurálásáról is döntött a kiállítás kurátora. Tekintettel arra, hogy Marinka Vera részmunkaidős, szerződéses restaurátor 2007. szeptemberétől betegállományba vonult, külső restaurátor munkáját kellett igénybe venni. Csáki Klárát kértük föl szerződéssel erre munkára, aki párhuzamosan végezte az ún. Leonardo-csempék restaurálását. A restaurátorok munkáikkal időre elkészültek.

Műtárgyszállítások

A hazai intézményekből kölcsönzött tárgyak beszállítását az Iparművészeti Múzeum munkatársai (Balla Gabriella és Jékely Zsombor) a múzeum gépkocsijával végezték. A szállítások nagy része már 2008. januárjában megtörtént, a BTM tárgyainak szállítása 2008. március folyamán.

A külföldi műtárgyszállítások koordinálását a Magyar Nemzeti Galéria végezte. A feladatra a Hungart Logistic Kft. kapott megbízást. A szállítócég a megbízás elnyerése után napi kapcsolatban állt az Iparművészeti Múzeummal, és 2008. március folyamán minden tárgy beszállítása és kicsomagolása megtörtént.

Az Iparművészeti Múzeumba 4 kölcsönző intézmény küldött kurírt: a Metropolitan Museum, a Victoria and Albert Museum, a pesarói múzeum és a faenzai múzeum. Alessandro Bettini csak a megnyitóra érkezett Budapestre. A kurírok utazását a szállítócég intézte, szállásuk megszervezése és fogadásuk a múzeum feladat volt. A műtárgyak kicsomagolása és elhelyezése rendben ment, biztosítottuk valamennyi, a kölcsönzési szerződésben ígért feltételt mind a szállítás, mind a kicsomagolása, mind a kiállított darabok elvárt installálását tekintve, a kurírok mindent rendben találtak.

2008. július elején a visszacsomagolás és a visszaszállítás hasonlóképpen zökkenőmentesen zajlott le. A külföldi tárgyakat a Hungart csomagolta és szállította, a magyarországi kölcsönöket az Iparművészeti Múzeum saját gépkocsijával szállítottuk vissza.

Műtárgybiztosítások és állami garancia előkészítése

A kiállításra külföldről érkező műtárgyak biztosítására a Magyar Köztársaság kormánya állami garanciát vállalt. Annak érdekében, hogy a kölcsönző partnerek elfogadják a magyar állami garanciát, szükséges volt számukra elküldeni a vonatkozó törvényszövegeket (amelyek a magyar mellett angol, német, francia és orosz nyelven álltak rendelkezésünkre). A garancia elfogadását a kölcsönzőnek írásban is meg kellett erősítenie, e célból egy nyilatkozatot küldtünk ki. A hosszadalmas folyamat végén a külföldi kölcsönzők többsége, összesen 5 intézmény (kivéve a New York-i Metropolitan Museum) elfogadta az állami garanciát.

Sajnos azonban az olasz múzeumi adminisztráció nehézkessége, valamint a különböző nyomtatványok pontatlan kitöltése miatt az állami garancia kötvények a megnyitó előtt nem készültek el. A múzeum által beadott és az OKM által továbbított anyagokat a Pénzügyminisztérium első körben visszaküldte. A Pénzügyminisztérium észrevételeinek figyelembevételével az anyag javítására csak három gyűjtemény esetében volt mód. Annak érdekében, hogy a kiállítás megnyitása ne kerüljön veszélybe, a szállítás előtt a tárgyakra teljes körű műtárgybiztosítást kötöttünk az Uniqa biztosítótársaságnál. Április 18., ill. 25. kezdettel életbe lépett az állami garancia három kölcsönző (Bettini-gyűjtemény, Berkeley, London) esetében, itt az állami garanciák felváltották a kereskedelmi biztosítást. A biztosító az időarányos különbözetet visszatéríti.

A kölcsöntárgyak biztosítási értékét a külföldi kölcsönök csatolt jegyzéke tartalmazza.

Katalógus és egyéb kiadványok

A kiállításhoz minden kiállított tárgyat illusztráló és leíró, tanulmányokkal ellátott szakmai katalógus készült. A katalógus szövegét magyar és olasz kutatók írták, köztük a téma legelismertebb nemzetközi szakértői. Sajnos az olasz szerzőinktől várt tanulmányok csak késve érkeztek meg, ezért azt a megoldást választottuk, hogy ezek csak a kiállítás angol nyelvű katalógusában jelennek meg, amely csak a kiállítás zárására jelent meg. A magyar változatból ezek kimaradtak, de a magyar közönség így is teljes értékű kiadványt vehetett kezébe már a megnyitó napján.

A katalógus szerkezete:

Beatrix hozománya. Az itáliai majolikaművészet és Mátyás király udvara

Kiállítási katalógus

Szerkesztette: Balla Gabriella

184 oldal, kb. 300 színes kép, az IMM kiadvány-arculata szerinti formátum és borító

Angol változat:

The Dowry of Beatrice. Italian Maiolica Art and the Court of King Matthias

Exhibition catalogue

Edited by: Gabriella Balla and Zsombor Jékely

212 oldal, kb. 320 színes kép, az IMM kiadvány-arculata szerinti formátum és borító

Tartalom:

Bevezető

Giancarlo Bojani: A majolikaművészet és a Sforzák Pesarója *(csak az angol változatban)*

Balla Gabriella: Beatrix hozománya. Az itáliai majolikaművészet és Mátyás király udvara

Giacomo Cesaretti: Budai és pesarói majolika leletek a régészet tükrében *(csak az angol változatban)*

Jékely Zsombor: Majolikák a késő középkori festészetben

Katalógus

I. A majolikaművészet eredete és központjai a 15. századi Itáliában

Ónmázás kerámia a Közel-Keleten

Az itáliai majolikaművészet kezdetei

Az itáliai majolikaművészet a 15. század közepe után

II. A majolikaművészet emlékei a Magyar Királyságban

Használati tárgyak és luxuskerámia magyar lelőhelyekről

A váci padlócsempék

III. A Corvin-tálak és Pesaro mint majolikaközpont

IV. A „Memling-váza”

Függelék

Majolika technikai szótár

Bibliográfia

A katalógustételek szerzői:

Balla Gabriella (Iparművészeti Múzeum)

Bettini, Alessandro (Pesaro)

Cesaretti, Giacomo (Pesaro, Musei Civici)

Fényes Gabriella (BTM)

Holl Imre (MTA Régészeti Intézet)

Kárpáti Gábor (Pécs, JPM)

Kovács Eszter (BTM)

Kovács Gyöngyi (MTA Régészeti Intézet)

Nagy Györgyi (Iparművészeti Múzeum)

Paolinelli, Claudio (Fano)

Ravanelli Guidotti, Carmen (Faenza, MIC)

Szántó Iván (Budapest)

Szebeni Andrea

Tóth Anikó

Vizi Márta (Szekszárd)

A katalógus számára a kiállított műtárgyak többségéről új fényképek készültek. A legtöbb darabnál az előoldal mellett a hátoldal is fotózásra és illusztrálásra került. Az Iparművészeti Múzeum által szervezett fotózáson a következő fotósok vettek részt:

Kolozs Ágnes (Iparművészeti Múzeum tárgyai)

Tihanyi Bence (BTM tárgyai)

Mudrák Attila (Vác, ill. a néhány tárgyat kölcsönző hazai intézmények tárgyai)

Az olaszországi gyűjtemények hasonlóképpen új felvételeket készítettek a nagyrészt korábban kiállításon és publikációkban nem szereplő darabokról.

A katalógus előkészítésében a továbbiak vettek még részt:

Tipográfia és könyvtervezés: Lengyel János

A kéziratot gondozta: Szegzárdy-Csengery Klára

Térképek: Nagy Béla

Az olasz nyelvű katalógustételeket fordította: Harmath Anikó

Képfeldolgozás: GMN Repro Stúdió, Budapest

Szedés, tördelés: W-Press Kft., Budapest

Nyomdai előállítás: Mester Nyomda Kft., Budapest

Közös vezető

A 4x a Reneszánszról kiállítás-sorozathoz közös kiállítási vezető is készült, a Magyar Nemzeti Galéria kiadásában. A majolika-kiállítást ismertető részt Balla Gabriella írta.

A Medici-kárpitok

A Beatrix hozománya kiállítás kiegészítéséként, ahhoz részben kapcsolódó tematikával, de önálló koncepcióval készült el a Medici-kárpitok c. kiállítás. A kiállítás szintén március 25-én nyílt meg, és egész évben nyitva tart.

A kiállítás középpontjában a Medici-kárpitok néven ismert négy alkotás áll, amelyek a Gyermekek játéka sorozathoz tartoznak. Az eredetileg húsz darabosra tervezett sorozat minden egyes kárpitján dús szalaggal átkötött gyümölcsfüzér előtt szárnyas kis puttók játszanak. A sorozat tervét a Medici családból származó X. Leó pápa rendelte meg. A terveket Raffaello vázlatai alapján valószínűleg két tanítványa készítette el. A kárpitok szövését Pieter van Aelst brüsszeli műhelyére bízta a pápa. Az eredeti darabok elvesztek, így az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében őrzött darabok (egyetlen New York-ban őrzött kárpit mellett) a sorozat egyedüli fennmaradt emlékei. A mindenféle díszítést vagy megosztást elkerülő egységes aranyárga háttér előtt lejátszódó kedves jeleneteknél a főhangsúly a díszítő elemeken és a jelképeken van. A kárpitok bemutatását kiegészítik az Iparművészeti Múzeum gyűjteményében lévő, a reneszánsz korszakában készült és a kárpitok témáival összhangban álló, kiemelkedő műalkotások:

- Istoriato majolika tárgyak
- További kárpitok (Ausztriai Margit-kárpitok)
- Reneszánsz ládák (a kárpitok elé)
- A Leonardo-csempék néven ismert reneszánsz majolika-padlóval

Valamint a Szépművészeti Múzeumtól kölcsönzött reneszánsz kisplasztikai alkotások és a Medici-kárpitokhoz köthető rajzok (5 db).

Az egyes egységeket a kiállítások tablók és sétáló lapok ismertetik.

A Medici-kárpitok kiállításához külön közönségkatalógus készült, magyar-angol nyelvű szöveggel. A katalógus bevezető tanulmányát Szilágyi András írta, a katalógustételek Semsey Réka és Semsey Balázs munkái. A kiadvány első ízben mutatja be teljes részletességben a négy Medici kárpitot, számos újonnan készült, nagyméretű részletfelvétellel illusztrálva azokat.

Az installációs tervek és a kiállítás építése

A Beatrix hozománya c. kiállítás az Iparművészeti Múzeum első emeletén, a Hőgyes Endre utcai szárnyban, összesen három teremben került megrendezésre. A csatlakozó negyedik teremben („Maksai terem”) nyílt meg a Medici kárpitok c. kiállítás.

A kijelölt kiállítóterek klimatizálását és kiállításra való előkészítését az Iparművészeti Múzeum 2008 elején elvégezte.

A Múzeum a Narmer Építészeti Stúdiót bízta meg a kiállítás terveinek elkészítésével. Az elkészült, majd módosítások után elfogadott tervek alapján 2008 februárjában megindult az installáció kivitelezéséhez szükséges anyagbeszerzés és egyes, előre elkészíthető elemek gyártása is, majd a kiállítás helyszíni építése. A terek előkészítéséhez hozzátartozott az ablakok ideiglenes elfedése. A kiállítás részben beépített, hosszú távon használható vitrinek kialakításával valósult meg. A korszerű világítástechnikával felszerelt vitrinek megfelelnek a műtárgyvédelmi előírásoknak is.

A kiállításhoz gazdag információs anyag készült: tablók, rövid és bővített tárgyfeliratok, magyarázó tablók, térképek. Ezek tervezését az Artistokrats grafikai stúdió végezte.

A kiállítás részletes kiviteli terveit a csatolt 4. melléklet tartalmazza.

Múzeumpedagógiai program és közönségkapcsolatok

A kiállításához készült múzeumpedagógiai program négy pillérre épült: a szemléltető folyosó, a foglalkoztató lapok, a vezetések és csoportos foglalkozások valamint a családi napok. Az első múzeumpedagógiai tervet, amelyből több elem is realizálódott, 2007 februárjában Balla Gabriella készítette el. A végleges múzeumpedagógiai koncepciót Endrődi Eszter dolgozta ki, Zombory Anikó, Joó Julianna, Kerekes Margit és Revuczky Eszter közreműködésével.

A komplex múzeumpedagógiai program elsődleges célkitűzése, hogy nem csupán az általános és középiskolás-, hanem a *felnőtt, és nyugdíjas korosztályt* is megszólítsa. Az egyes programok alapvetése, hogy játékos formában közvetítsék értékeinket az iskola falain túlmutató neveléssel, élményszerűen hozzák közelebb minden korosztály számára a régmúlt eseményeit, egy-egy kor, műalkotás eszmeiségét, történetiségét. A foglalkozások egyik meghatározó helyszíne a kiállítótér, ahol műtárgyak-műalkotások „megfogható” részei, valamint a *tudományos kutatások újszerű ismeretanyaga jelent kiindulási alapot* egy-egy téma megközelítésére. Mindazonáltal lehetőség nyílik a beszélgetésre és véleményformálásra, melynek következtében a látogató a kiállítások tartalmait mélységeiben megértve, pozitív élményekhez kötve „viszi haza.”

Szemléltető folyosó

A szemléltető folyosó a majolika kiállítással összefüggő technikai kérdésekbe enged játékos bemutatást, a hagyományos eszközök mellett a legmodernebb technikával. A majolikakészítés technikai fázisait nagyméretű molinók illusztrálják, Cipriano Piccolpasso 16. századi traktátusa nyomán. Az onnan eredő rajzokat a gyerekek számára készült színező-lapok teszik átélhetővé. A folyosón bemutatásra került még a majolika anyaga (anyag-tapogató láda), a majolika-leletek régészeti kontextusa (régész-láda), valamint tablók mutatják be ez egyik kiemelkedő majolika-tárgy, a tintatartó restaurálását és az ún. Leonardo-csempéket. A Medici kárpitok kiállítás anyagát a teremben elhelyezett sétáló lapok mellett a multimédiás sarokban hangzóanyag teszi közérthetőbbé. További információkat és játéklehetőséget nyújtanak a folyosón elhelyezett számítógépek, rajtuk a szemléltető játékprogramok. A szemléltető folyosó eszközei a csökkent látóképességű látogatók számára is használhatóak (Braille-feliratok a szemléltető eszközökhöz, a honlapról letölthető audio-program valamint JAWS képernyő-olvasó a számítógéphez).

Múzeumpedagógiai és közönségkapcsolati kiadványok

A kiállításához készült múzeumpedagógiai és közönségkapcsolati kiadványok a következők:

Gyerekevezető-füzet: 8-14 éves korosztály számára. A feladatlap a négy múzeumával egységes arculatú, tematikájában egymáshoz kapcsolódó, összefűzhető formátumú, a többi múzeummal közös kiadvány. Megvalósult formájában a gyerekevezető lapok dossziéba gyűjthető, 10 lapos egységet alkotnak. Példányszám: 800 db mappa és a hozzá tartozó lapok.

Sétáló-lapok (csak a Medici kárpitok kiállításban): 14 éves kor feletti korosztály számára, fiataloknak, felnőtteknek ismeretterjesztő anyag a kiállítás megtekintéséhez. Példányszám: 8 db

Programfüzet: a kiállításához kapcsolódó programok, múzeumpedagógiai események összefoglalása (A Közlekedési Múzeummal kiegészülve az öt múzeum közös kiadványa, amely tartalmazta a kiállítások nyitvatartási ideje alatt megrendezésre kerülő múzeumpedagógiai és közönségkapcsolati programok részletes tudnivalóit. Példányszám: 800 db.

Leporello: a kiállítás tartalmait, a hozzá kapcsolódó közönségkapcsolati és múzeumpedagógiai programokat ismertette, valamint egyéb fontos információkról adott tájékoztatást a két (angol és magyar) nyelvű, közönségkapcsolati kiadvány.

Múzeumpedagógiai foglalkozások, Reneszánsz vigasságok, „TeaHáz” programsorozat és a tárlatvezetések

▪ Osztályfoglalkozások

Általános iskolás korosztály: két féle, az általános iskola alsó tagozatos osztályai számára meghirdetett tematikus foglalkozás kapcsolódott a kiállításokhoz „Vendégségben, egy reneszánsz palotában” valamint „Apródok és pajzstartó heroldok” címmel. A gyerekevezető-füzet feladatait kiválóan tudtuk használni a kiállítás során, a diákok érdeklődőek, jó magaviseletűek, együttműködőek, kreatívak, könnyen voltak.

Középiskolás korosztály: két féle, általános iskola felső tagozat (7-8. osztály) és középiskolai (9-10. osztály) tananyaghoz kapcsolódó tematikus foglalkozást hirdettünk meg „Tér-játék: a perspektíva és az axonometria rejtelméi” valamint „Viszály és pusztítás: a görög-római mitológia és az istoriato-tájak” címmel. A kiállítás felépítése érthető volt az osztályok számára, kiállítótérben elhelyezett térképek a tanulók számára átláthatóbbá tették az ónmázás kerámia útját. Az utolsó teremben lévő hanganyagot is jól lehetett használni a foglalkozásokhoz.

„*Kis-kút, kerek kút*” – *program*: múzeumpedagógus, valamint gyógypedagógus közreműködésével, kísérleti jelleggel elindított, kisebb létszámú sajátos nevelési igényű csoportok számára létrehozott foglalkozás. A szemléltető folyosó kialakításával elsősorban a vak és gyengén-látó, valamint az enyhén és közepesen súlyos értelmi fogyatékkal élők megszólítását tekintettük célnak. A későbbiekben az intenzívebb együttműködést és szorosabb kapcsolatot szeretnénk ápolni a sajátos nevelési igényű emberekkel foglalkozó intézményekkel.

„*Gondolatok délidőben*” (*időseknek*): a „TeaHáz ” programsorozat keretében meghirdetett témák, tematikus tárlatvezetések a csoportosan érkező felnőtt és idős látogatók számára, időpont-egyeztetéssel.

- **Reneszánsz vigasságok:** Az elsősorban fiatal családokat megszólító, egész napos hétvégi rendezvény három alkalommal várta a látogatókat, régi zenei koncertekkel, iparművészek által vezetett kézműves műhelyekkel (majolika, fazekas, maszk-készítés, kódex-kötés, papírmerítés, gyöngyös pártá-, ékszer- pajzs és süveg-készítés, bocskorvarrás, nemezelés, udvarhölgyek jelmeztára, marcipán sakkfigura), ügyességi játékokkal, tárlatvezetéssel, reneszánsz tánctanítással, apródok udvarával (0-3 éves korig) és színi előadásokkal.

2008. április 6. „*Beatrix és Mátyás lakodalma*”: Mathias Rex Történelmi Hagyományőrző Egyesület, Musica Historica, Mandel Róbert, Arbeau Historikus Táncegyüttes, kortárs iparművészek reneszánsz vására. Látogatói létszám: 1291 fő

2008. május 10. „*Reneszánsz vásári kavalád*”: Évkerék zenekar, Láda fia Bábszínház, Kecskés Együttes, kortárs iparművészek reneszánsz vására. Látogatói létszám: 617 fő

2008. június 15. „*Meselabirintus Mátyás király udvarában*”: Anello Consort, Magyar Hangszerművészeti Céh kiállítása és hangszerbemutatója, Berbencs Vándorszín. Látogatói létszám: 1040 fő

- **TeaHáz:**

A magyarországi múzeumok közül egyedülálló módon az Iparművészeti Múzeum tart idősebb korosztályt megszólító múzeumpedagógiai jellegű programokat. A minden hónap harmadik szerdáján, nyugdíjasoknak kialakított „TeaHáz” több mint egy éve működik sikeresen, amely a „Beatrix hozománya: Az itáliai majolikaművészet és Mátyás király udvara” kiállítás nyitva tartása alatt, kettő alkalommal kapcsolódott a kiállítás tartalmához. Az ősz folyamán további alkalom a

„Puttók játéka- Medici kárpitok” kiállítást ismerteti meg az idősebb látogatókkal. A program sikerességét a folyamatos 20-30 fő körüli létszám és a többször visszajáró látogatók jelzik.

- **"Reneszánsz Akadémia"** gondolatébresztő tárlatvezetésekkel, előadásokkal, beszélgetésekkel várta a majolika rajongókat.

<i>korosztály</i>	<i>alkalom</i>	<i>létszám / fő</i>
általános iskola	30	607
Apródok udvarában	8	154
Vendégségben egy reneszánsz palotában	22	453
középiskola	3	77
Tér-játék	3	57
Viszály és pusztítás	1	20
"Kis kút, kerek kút"	1	15
kísérő tanárok (csoportonként 2 fővel számolva)	34	68
osztályfoglalkozások	34	767
2008. 04. 06. Beatrix és Mátyás lakodalma	1	1291
2008. 05. 10. Reneszánsz vásári kavalkád	1	617
2008. 06.15. Meselábírintus Mátyás király udvarában	1	1040
hétvégi (családi) programok / Reneszánsz vigasságok 1-3.	3	2948
"Gondolatok délidőben"	2	46
TeaHáz	2	26
AKADÉMIA	2	6
Idős-programok összesen	4	78
NyitottHáz / reneszánsz műhely	1	8
KÖZÖNSÉGGKAPCSOLATI ÉS MÚZEUMPEDAGÓGIAI PROGRAMOK ÖSSZESEN:	42	3801

- **Tárlatvezetések**

A Beatrix hozománya és a Medici kárpitok c. kiállításokon összesen 31 tárlatvezetést tartottunk. Ebből 14 vezetés a múzeum rendezvényeihez kapcsolódóan került meghirdetésre (Európai Múzeumok Éjszakája, Múzeumok Éjszakája, Reneszánsz Hétvége), 17 vezetést pedig a múzeumba látogató iskolás- ill. turistacsoportok foglalták le.

A tárlatvezetéseket a magyar, angol, német és francia nyelveken lehetett kérni.

Április hónapban 2 diákcsoport, 3 turistacsoport és a Reneszánsz Hétvégéhez kapcsolódóan 1 tárlatvezetést tartottunk. Májusban 3 nyugdíjascsoportnak, 2 turistacsoportnak és az Európai Múzeumok Éjszakájához, valamint a Reneszánsz Hétvégéhez kapcsolódóan 1 – 1 tárlatvezetést tartottunk. Júniusban 3 diákcsoportnak, 3 turistacsoportnak és 1 nyugdíjascsoportnak, valamint a Reneszánsz Hétvégéhez, a Múzeumok Éjszakájához és a kiállítás zárórendezvényéhez kapcsolódóan 11 tárlatvezetést tartottunk meg.

- **Látogatói adatok**

A kiállítást összesen 13,456 fő tekintette meg, ebből 1,777 fő diák, 4,938 fő nyugdíjas és 6,741 fő felnőtt látogató. Az ingyenes látogatók száma 6,742 fő volt, a fizető látogatóké 6,714 fő. A múzeum teljes jegyárbevétele 6,696,460 Ft volt.

PR és marketing

A kiállítás marketingje nagyrészt a 4x a Reneszánszról kiállítási programmal közösen valósult meg. A közösen kezelt költségkeretből a kiállítás-sorozat közös reklámjai készültek (járműreklám, mozi, tv és újsághirdetések, stb.). A keret felhasználása a Reneszánsz Programiroda és a Hungarofest koordinálásában történt. Ennek keretében a Miga Film Produkciós Iroda Kft. folytatta le a közös kampányt. A játékokra összesen 1370 db ingyenjegyet adtunk át.

Szerényebb keret állt rendelkezésre a múzeum saját marketing-tevékenységére, ebből elsősorban a szokások elemek valósultak meg (bejáratí molinó, plakátok és irányító-táblák, szórólap, valamint sajtóhirdetések az éves szerződések keretében, honlap). A saját marketing koordinációját Szabó Krisztina végezte.

Sajtóesemények

A négy kiállítás előzetes beharangozó sajtótájékoztatója 2007. november 13-án volt a Magyar Nemzeti Galériában. Az IMM kiállítását Balla Gabriella mutatta be. 2008. február 22-én az Olasz Intézet által szervezett reneszánsz témájú tudományos konferencián kerekasztal-beszélgetés során került sor a budapesti reneszánsz kiállítások ismertetésére; az IMM kiállítását Balla Gabriella és Jékely Zsombor ismertette. 2008. március 13-án közös sajtótájékoztatón mutatták be a négy reneszánsz kiállítást az Országos Széchényi Könyvtárban.

Az Iparművészeti Múzeumban a megnyitó előtti héten, március 20-án előzetes sajtótájékoztató keretében mutattuk be a kiállítás előkészületeit a sajtó képviselőinek. A Corvin-tálak kicsomagolása és elhelyezése a sajtó jelenlétében történt, és sor került a restaurálások (Tintatartó) bemutatására is.

A megnyitó előtt (március 20. 11 óra) újabb sajtótájékoztatóra került sor. A sajtótájékoztatókhoz dosszié és CD-re írt képes sajtóanyag is készült. A sajtótájékoztatón a főigazgató Renner Zsuzsanna, a kurátorok: Balla Gabriella és Szilágyi András, valamint a kiállítás koordinátora: Jékely Zsombor mutatta be a tárlatot.

A kiállításhoz készült sajtóanyagok:

- a kiállításról általánosságban,
- A kiállításhoz kapcsolódó restaurálások és előkészületek,
- programok (hosszú és rövidített),
- Medici-kárpitok,
- Leonardo da Vinci csempék bemutatása.

A sajtóanyagot a sajtótájékoztatókon a helyszínen sajtódossierben, cd-melléklettel kapták meg az újságírók. Az interneten a www.imm.hu/reneszansz/sajto oldalról tölthették le az anyagokat.

Megnyitó

A kiállítás ünnepélyes megnyitóját 2008. március 25-én délután rendeztük meg. A megnyitóra 1000 db meghívót küldtünk szét, kb. 400 vendéget fogadtunk.

A vendégeket Renner Zsuzsanna főigazgató asszony üdvözölte. A kiállítást Dr. Harsányi László, a Nemzeti Kulturális Alap elnöke nyitotta meg, megnyitó beszédet tartott még Gian Carlo Bojani professzor (Pesaro), a kiállítás tudományos tanácsadója.

Kiállítási marketing:

Teljes marketingkeret:	2.500.000 Ft
Kiadványok (Artistokrats Kft és Matrixsystem):	1.107.000 Ft
<u>4 intézménnyel közös mozikampány (Migafilm):</u>	<u>134.100 Ft</u>
Összesen:	1.241.100 Ft
Reklámra fordítható összeg:	1.258.900 Ft

Geopress Zrt. médiatámogatói szerződés, kedvezményes árak

Pesti Műsor	55.000 Ft
--------------------	------------------

(hetilap és programmagazin, hetente 30.000 db)

(március 26-án megjelenő számában)

- 1/4 oldalas hirdetés
- előzetes ajánló+cikk
- kiállítás időtartama alatt műsorközlés képpel
- játék jegyekkel
- online banner+átlinkelés

Tárlat	105.000 Ft
---------------	-------------------

(ingyenes magyar+angol múzeumi programmagazin, negyedévente, 40.000 db)

(májusi számában)

- 1/2 oldalas hirdetés
- kiállítás ajánló

Estmédia médiatámogatói szerződés, kedvezményes csomag**Pesti Est** **157.500 Ft**

(130.000 db/hét, ingyenes, heti programmagazin)

- 1/2 oldalas hirdetés (március 27-án megjelenő számában)
- 1/3 oldalas ajánló
- ajánló fotóval az est.hu-n

Est card **110.000 Ft**

(free card 4 héten át terjesztéssel, március 19-ei megjelenéssel)

- 10.000 db est card (gyártás+terjesztés)

Fidelio-Súgó médiatámogatói szerződés kedvezményes csomag **140.000 Ft**

(Ingyenes színházi és kiállítási programmagazin 50.000 db/hó)

- 1/1 oldalas hirdetés (kiállítási rovat első old., március 27.)
- 1 oldalas ajánló fotóval,
- ajánló fotóval a fidelio.hu-n

Budapest Funzine **45.000 Ft**

(angol nyelvű programmagazin, 75.000 db/kéthetente, áprilisi)

- 1/3 oldalas színes hirdetés + ajánló

Ferencváros **46.940 Ft**

(ingyenes 37.000 db/hetente, péntekenként, március 28-ai megjelenés)

- 1/8 oldal színes hirdetés (182x100 mm)
- kishír
- kiállítás ajánló

Budapesti7nap

Méret: 1/8 oldal fekvő, vagy álló méretben (tervezéssel)

Terjesztett: **731 973 db** teljes példányszám eseténListaár: **237 500 Ft**Kedv. ár: **145 350 Ft****HVG** **250.000 Ft**

- 1/3 oldalas hirdetés (szövegoldal/álló kifutóra, színes)
- Eredeti ár: 770.000 Ft

Összes olvasó: 1.121.973 fő

Összesen nettó: 1.054.790 Ft

Összesen bruttó: 1.265.748 Ft

Az éves szerződések alapján az Iparművészeti Múzeum marketingkeretéből:

Horizon 335.000,- Ft

(malév fedélzeti magazin, április)

- 1/2 oldalas hirdetés
- programajánló
- kiállítás ajánló

National Geographic 195.000,- Ft

53 db szpot (sugárzás és gyártás)

MTI 40.000 Ft

- 500 karakteres rövid közlemény
- 1000 karakteres közlemény
- fotó

Google kampány 65.000 Ft

Összesen nettó: 635.000 Ft

Összesen bruttó: 762.000 Ft

A hirdetések és a kiállításhoz kapcsolódó egyéb megjelenések grafikai és nyomdai költségei

A kiállításhoz készült nyomdatermékek (grafika Artistokrats Kft, nyomdai kivitelezés: Matrixsystem Kft):

- 5 db beltéri plakát,

- sajtódosszié CD melléklettel,
- leporelló,
- meghívó,
- külső bejárati molinó.

	Grafika	Nyomdai kivitelezés	Összesen
Plakát (680x890 mm, 5 db) grafika	72000	46200	118200
Sajtódosszié (100 db, 350x500 mm)	60000	195000	255000
Leporelló (10000 db, 3x105x210 mm)	60000	348000	408000
Meghívó (210x100, 4 oldalas, 300g, 1000 db)	48000	69600	117600
Külső, bejárati molinó (3,8x1,5 m, 1 db)	36000	67200	103200
Sajtóhírdetések méretezése (3500 Ft/óra, 25 óra)	105000		105000
Összesen:	381000	726000	1107000

Mindezeken felül a hirdetési csomag részeként 10.000 db EstCardot is készítettünk (ennek a költségei a marketing költségvetésben találhatóak).

Pr sajtómegjelenések:

Televízió: ATV, Budapest TV, Duna Televízió, 5csatorna, MTV, Filmmúzeum, Hír TV, ECHO TV, RTL Klub.

Rádió: Kossuth Rádió, Bartók Rádió, Katolikus Rádió, Calipso, Klubrádió, Lánchíd Rádió, Webrádió, RádióQ, Inforádió.

Nyomtatott média: Demokrata, Art Magazin, Népszabadság, Pesti Műsor, Napi Ász, Magyar Nemzet, Magyar Hírlap, Budapesti Újság, Népszava, Vasárnapi Hírek, Hírhozó, Tárlat, Turizmus Panoráma, Budapesti7Nap, Heti Válasz, Napló, Metró, Magyar Demokrata, Magyar Nemzet, Vas Népe, Magyar Hírlap, Metro, Dunaújvárosi Hírlap, Pesti Est, Hírhozó, Budapest Panoráma, Budapest Funzine, Élet és Tudomány, PestVidék, Fidelio Sógó, Vas Népe, Napló, Zalai Hírlap, Ferencváros, Exit, Szép Magyarország, CIB Bank Privat Banking, Elite Magazin, Joy Magazin, Blikk, Mari Clare, Pécsi Napilap, Lakáskultúra, Sygma, TelePress, Zarándok, Hetek, The Budapest Sun, Műértő, Budapest Life, Where, Köznevelés, Zsiráf, Interieur Magazin, Medical Tribune, HVG, Horizon

Egyéb: a City Taxi autóiban április 1-től május 1-ig vetítették a reklámfilmünket.

Internet: a kiállítás címére több mint 22000 találatot hoztak ki a keresők. A kiállítás minden jelentős hírportálon, programajánlóban szerepelt.

Honlap:

A honlapunkon kialakítottunk egy reneszánsz oldalt a www.imm.hu/reneszansz címen, ahol látogatóink minden információt megtudhattak a kiállításról és a hozzá kapcsolódó programokról.

A kiállítás előtt és ideje alatt 8 db html hírlevelet (reneszánsz hírmondót) készítettünk.

Jegyárak:

A kiállítás jegyárait kedvezményes rendszerben alakítottuk ki A Reneszánsz Év 2008- hoz csatlakozó három intézményben (Magyar Nemzeti Galéria, Budapesti Történeti Múzeum, Országos Széchényi Könyvtár) reneszánsz kiállításra váltott jegy bemutatásával a teljes árú és kedvezményes jegyekre 25 % kedvezményt adtunk.

Belépőjegy a kiállításra:

- Teljes árú: **1600 Ft**
- Kedvezményes (gyermek, diák, 62-70 év között): **800 Ft**
- Reneszánsz kedvezményes jegy **felnőtteknek: 1200 Ft; Reneszánsz kedvezményes jegy diákoknak, 62-70 év közöttieknek: 600 Ft**
- Családi jegy 3000 Ft
- **Budapest Kártyával** 20 % kedvezmény (teljes árú: 1280 Ft, kedvezményes: 640 Ft) A reneszánsz kedvezménnyel nem összevonható!
- MÁV IC kártya tulajdonosoknak 10% kedvezmény (teljes árú: 1440 Ft, kedvezményes: 720 Ft) A reneszánsz kedvezménnyel nem összevonható!

Tárlatvezetési díjak

- magyar nyelven 20 főig: **4000 Ft**
- magyar nyelven 20 fő fölött (max. 35 fő): **6000 Ft**
- idegen nyelven 20 főig: **8000 Ft**
- idegen nyelven 20 fő fölött: **12000 Ft**
- osztályoknak: **4000 Ft**
- „*Gondolatok délidőben*” tematikus tárlatvezetés időseknek: **300 Ft/fő**

Osztályfoglalkozások díja

(Az összeg nem tartalmazza az adott kiállítás belépőjegyét is.)

- **500 Ft / fő**
- Sajátos nevelést igénylő csoportok: **300 Ft / fő**

Időseknek szóló programok díja

(Az összeg tartalmazza az adott kiállítás belépőjegyét is.)

- **300 Ft / fő**